

SiWE Nieuwsbrief

Nummers 15-16 - april-juni 2004

ISSN 1379-0420

van het Steunpunt Industriël en Wetenschappelijk Erfgoed v.z.u.

Inhoud

SIWE heeft een nieuwe voorzitter en wordt van Stichting een Steunpunt	2
Erfgoedkalender op onze webstek	3
De nieuwe vereniging zonder winstgevend doel (vzw)-wet (I)	4
Technologische werkelijkheden: culturen, contexten, geschiedenissen, sociale constructies, visies,	16
SIWE-activiteiten 2004: Noteer alvast in uw agenda	18
Oproepen: Erfgoed Vlaanderen – beschermd tramrijtuig – technische scholen – Buurtspoorwegmuseum (Schepdaal) – MIAT-vrijwilligers (Gent) – SIWE-Meldpunt bedreigd industrieel erfgoed (Leuven - web)	19
Erfgoednieuwttjes en besprekingen van onze uitstappen	23
Onder de leeslamp (boekbesprekingen)	30

Beste leden, mogen wij u vriendelijk verzoeken uw lidgeld te hernieuwen indien u op deze SIWE Nieuwsbrief een rode stip vindt.
Want zonder uw steun wordt de werking wel heel moeilijk. Alvast bedankt.
Gebruik ook het correcte rekeningnummer om te storten: 001-3088106-90.
IBAN BE34 0013 0881 0690 • BIC GEBABEBB

Redactieadres: SIWE v.z.u. • Stapelhuisstraat 15 • 3000 Leuven • Tel. & fax: 016-58 43 42
E-mail: info@siwe.be • Website: www.siwe.be • Verschijnt tweemaandelijks
Verantwoordelijke uitgever: André Montald • Mercatorpad 14/301 • 3000 Leuven

Afgiftekantoor: 3360 BIERBEEK • Erkenningsnummer: P209286 • PB-nummer: BC 1608

SIWE heeft een nieuwe voorzitter en wordt van Stichting een Steunpunt

Op de laatste Algemene Vergadering van SIWE vzw werd beslist dat in het kader van de vernieuwde vzw-wetgeving (zie elders in deze nieuwsbrief) 'Stichting' in onze naam gewijzigd wordt in 'Steunpunt'; hierdoor kunnen wij het bekende label SIWE behouden.

Tijdens deze algemene vergadering werden de nieuwe leden van de Raad van Bestuur gekozen die op hun beurt de verschillende functies onder zich hebben verdeeld. De stichtende voorzitter, André Cresens, gaf de fakkel door. We zetten het voor u op een rijtje: Patrick Viaene (voorzitter), Mia Van Oekelen (secretaris), André Montald (penningmeester), Alex Baerts, Karel Haustraete, Kristien Stals en Luc Wante (bestuurders).

Namens het SIWE Trefpunt willen wij een bijzonder woord van dank richten aan de heer Cresens voor zijn jarenlange inzet en onderwiens leiding SIWE geworden is tot wat het vandaag betekent.

Hierna volgt een korte levensloop als kennismaking met de nieuwe voorzitter:

Patrick Viaene werd geboren te Oudenaarde op 14 maart 1953. Hij studeerde *Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde* aan de *Rijksuniversiteit Gent* (Licentiaatsdiploma 1975). Hij werkte als wetenschappelijk medewerker in diverse musea zoals het *Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (MIAT)* in Gent (1984-1991) en in *La Fonderie*, het *Museum voor Sociale en Industriële Geschiedenis van het Brusselse Gewest* (1991-1994).

Hij realiseerde in beide instellingen en op andere plaatsen (zoals het *Westfalisches Industriemuseum*, *Textielmuseum Bocholt*) publicaties en tentoonstellingen. Hij startte in de twee eerstgenoemde instellingen een nieuwe educatieve werking op, gericht op de ontdekking en waardering van het industrieel en wetenschappelijk erfgoed. In 1986 publiceerde de *Stad Gent* zijn tweedelig naslagwerk *Industriële Archeologie in België*, waarvan in 1990 een tweede bijgewerkte druk gepubliceerd werd door de *Stichting voor Mens en Cultuur*.

Sinds 1994 is Patrick Viaene vooral werkzaam als docent kunst- en cultuurgeschiedenis aan de *Hogeschool Gent (Departement Architectuur, Audiovisuele en Beeldende Kunsten)*, het *Centrum voor Volwassenenonderwijs Gent (Afdeling Stedenbouw en Ruimtelijke Planning)* en het *C.V.O.-Antwerpen-Deurne (Afdeling Momumenten- en Landschapszorg)*. Patrick Viaene is sinds 1990 werkend lid en lid van de Raad van Beheer van *TICCIH-Belgium* (de Belgische afdeling van *The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage*). Hij is lid van *ICOM* en de *Vlaamse Museumvereniging*, sinds 1999 tevens beheerder van *VCM (Vlaamse Contactcommissie Monumentenzorg / Forum voor Erfgoedverenigingen)*. Hij is stichtend lid en was sinds 2001 ondervoorzitter van de SIWE vzw (*Stichting Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed*), die als (door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap erkende) koepel-

vereniging en steunpunt in Vlaanderen de werking van een honderdvijftigtal verenigingen en leden, actief in deze domeinen, valoriseert en begeleidt. Sinds 1994 is hij actief als medewerker van *Brukselbinnenste-buiten* vzw. Patrick **Viaene** is sinds 1984 redacteur van talrijke bijdragen in het *TIC (Tijdschrift voor Industriële Cultuur)*, waarin sinds 1991 jaarlijks zijn *Bibliografie Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed in België* gepubliceerd wordt. In 1999-2000 realiseerde Patrick **Viaene** in opdracht van de *Stad Antwerpen (Dienst Publiekswerking Musea)* een *Verslag over de Verzameling Industrieel Erfgoed van de Stad Antwerpen*. Bedoeling was om in het kader van het toekomstige *Museum aan de Stroom (MAS)* en de voorziene fusie en gedeeltelijke afstoting van de collecties een appreciatie te geven over industriële verzamelingen en hun bewaringstoestand. Over deze opdracht, afgewerkt in juni 2000, verscheen onder meer zijn bijdrage, getiteld *Haven-*

gebonden industrieel erfgoed. De depotverzamelingen industrieel erfgoed van de stad Antwerpen in de tentoonstellingscatalogus *Stroomversnelling. De Antwerpse Haven tussen 1880 en nu* gepubliceerd door de *Stad Antwerpen* in 2002.

Patrick **Viaene** beschouwt zichzelf niet als een kunsthistoricus in de traditionele betekenis maar als een bruggenbouwer tussen boeiende raakvlakken van (ogenschijnlijk) sterk begrensde disciplines, als "kruisbestuiver" van enerzijds de cultuur- en kunstgeschiedenis (zijn basisopleiding) en anderzijds zijn nieuw gegroeide interesse voor de industriële en sociale geschiedenis, de industriële archeologie en de industriecultuur, de geschiedenis van de stedenbouw en ruimtelijke planning, de architectuur en de industriële vormgeving en (niet in het minst) de monumenten- en landschapszorg.

(cc en dvp)

Erfgoedkalender 2004

De erfgoedkalender die op regelmatige tijdstippen aangevuld wordt kan u terugvinden op onze website onder 'Erfgoednieuws'. Check dus <http://www.siwe.be>

De nieuwe vzw-wet (I)

Eind 2003 werden te Gent en te Leuven onder grote belangstelling door Heemkunde Vlaanderen vzw twee studiedagen over de nieuwe vzw-wetgeving georganiseerd. In opvolging van deze infosessies beloofde Heemkunde Vlaanderen vzw om ten behoeve van hun lokale kringen en provinciale koepels de belangrijkste bepalingen en wijzigingen binnen de vernieuwde vzw-wetgeving kort te verduidelijken.

Wij publiceren dit eerste deel van de tekst van hun voorzitter naast een model van statuten conform aan de nieuwe wetgeving. Uiteraard zijn binnen deze statuten diverse varianten mogelijk, afhankelijk van elke individuele situatie. De bedoeling is enkel een leidraad te bieden en te helpen bij hetzij een statutenwijziging van een reeds bestaande vzw, hetzij bij de oprichting van een nieuwe vzw. Meer details en meer gespecialiseerde informatie kan op eenvoudige aanvraag via het SIWE Trefpunt worden bekomen. Een telefoontje, e-mail of briefje hiertoe volstaat.

1. Wetgeving en uitvoeringsbesluiten

De wetten van 2 mei 2002 en 16 januari 2003 hebben de wet van 27 juni 1921, met betrekking tot de vzw's, gewijzigd.

1.1. Uitvoeringsbesluit met betrekking tot (m.b.t.) termijnen voor inwerkingtreding

Op 2 april 2003 werd het uitvoeringsbesluit goedgekeurd tot vaststelling van de termijnen voor inwerkingtreding van de bepalingen van de nieuwe vzw-wet.

1.1.1. Inwerkingtreding

Alle artikelen van de nieuwe vzw-wet treden in werking op 1 juli 2003, behalve:

- artikel (art.) 17, 37 en 53 betreffende de boekhouding van vzw's, stichtingen en internationale vzw's. Zij treden in werking in het boekjaar dat op 1 januari 2004 of na deze datum aanvangt;
- art. 10, 2e lid betreffende het inzagerecht van het ledenregister, de beslissingen van de algemene vergadering en de raad van bestuur en alle boekhoudkundige stukken, wat in werking treedt vanaf 1 januari 2005.

1.1.2. Aanpassingstermijnen

De vzw's die vóór 1 januari 2004 rechtspersoonlijkheid hebben verworven, beschikken vanaf 1 januari 2004 over een termijn van één jaar om de verplichtingen die voortvloeien uit de nieuwe vzw-wet na te leven.

Concreet betekent dit dat alle vzw's, zowel wat betreft het administratief dossier als wat betreft de boekhoudkundige verplichtingen, zich zullen moeten schikken naar de nieuwe vzw-wet tegen **31 december 2004**. Enkel wat betreft art. 10, 2e lid (inzagerecht) is er een uiterste regularisatiedatum voorzien op 31 december 2005.

1.2. Uitvoeringsbesluit m.b.t. neerlegging van administratief dossier

Het Koninklijk Besluit (KB) van 26 juni 2003

geeft richtlijnen tot het neerleggen van een administratief dossier (waarin de statuten van de vzw, de jaarrekeningen, de bestuurders- en ledenlijst) op de griffie van de rechtbank van koophandel en de wijze van publicatie in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad*.

Alle bekendmakingen zullen voortaan moeten gebeuren via de rechtbank van koophandel. Ook de akten die moeten gepubliceerd worden in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* moeten ingediend worden bij de griffie van de rechtbank van koophandel. Dit moet gebeuren op geijkte formulieren.

Vzw's moeten ook, via de rechtbank van koophandel, een ondernemingsnummer aanvragen, dat geldt als inschrijving bij de kruispuntbank voor ondernemingen.

Nieuw op te richten vzw's moeten deze richtlijnen reeds volgen vanaf 1 juli 2003.

Bestaande vzw's hebben een regularisatietermijn tot 31 december 2004 (bij neerlegging van eventuele wijzigingen, volgen ze echter wel best meteen de nieuwe procedure).

1.3. *Uitvoeringsbesluit m.b.t. boekhoudkundige verplichtingen kleine vzw's*

In het *Belgisch Staatsblad* van 11 juli 2003 werd het KB van 26 juni 2003 betreffende de vereenvoudigde boekhouding van vzw's gepubliceerd, overeenkomstig de wet van 2 mei 2002. Dit KB regelt de boekhouding die moet gevoerd worden door kleine vzw's. Kleine vzw's voldoen NIET aan twee van de volgende drie voorwaarden:

- een equivalent van 5 voltijdse werknemers ingeschreven in het personeelsregister (KB nr. 5 van 23 oktober 1978);

- in totaal 250.000 euro aan andere dan uitzonderlijke ontvangsten (exclusief BTW);
- een balanstotaal van 1.000.000 euro.

(vzw's die wel aan twee van de drie voorwaarden voldoen, moeten een dubbele boekhouding voeren).

De enkelvoudige boekhouding die opgelegd wordt is een kasboekhouding die enkel de mutaties bevat in cash geld of op de rekeningen-courant. Deze boekhouding moet gevoerd worden ten laatste vanaf 1 januari 2005 (voor vzw's die vóór 1 januari 2004 rechtspersoonlijkheid verworven hebben).

2. **Belangrijkste wetwijzigingen**

2.1. *Oprichtingsakte en statuten*

- De vereniging zonder winstgevend doel of kortweg vzw is die welke niet nijverheids- of handelszaken drijft en welke niet tracht een stoffelijk voordeel aan haar leden te verschaffen.

- Bij de oprichting moeten de leden nauwkeurig bepalen welke bedrijvigheid zij tot doel stellen: de statuten van de vzw vermelden zeker "*de precieze omschrijving van het doel of van de doeleinden waarvoor zij is opgericht*".

- Voortaan moet niet alleen de zetel van de vereniging worden vermeld in de statuten, maar ook het gerechtelijk arrondissement waaronder de vereniging ressorteert. Hierdoor wordt ook duidelijk welke rechtbank van koophandel territoriaal bevoegd is.

- Van de oprichters moeten volgende gegevens worden vermeld in de oprichtingsakte (in minimaal twee origineel door alle oprichters te ondertekenen exemplaren opge-

maakt en bewaard op de zetel van de vereniging):

- a) natuurlijke personen: naam, voornamen, woonplaats (d.i. volledig adres), geboortedatum en geboorteplaats.
 - b) rechtspersonen: naam, zetel, rechtsvorm. (Het is aangewezen onmiddellijk het rijksregisternummer te noteren van de oprichters. Dit moet immers worden opgegeven ingeval van benoeming tot bestuurder).
- In de regel wordt een vzw opgericht voor onbepaalde duur. Alleen indien de vereniging voor een bepaalde duur wordt opgericht, moet dit worden vermeld in de statuten.
 - De vzw kent thans drie bestuursorganen, waarvan slechts één verplicht is. Elke vzw heeft een "*raad van bestuur*" (dit is de nieuwe terminologie voor de vroegere raad van beheer): de wijze van benoeming, ambtsbeëindiging en afzetting van de bestuurders, de omvang van hun bevoegdheden en de wijze waarop zij die uitoefenen (alleen, gezamenlijk of als college) en de duur van hun mandaat moeten in elke geval vermeld worden in de statuten. De wet voorziet echter nog twee andere organen, een orgaan van vertegenwoordiging en een orgaan van dagelijks bestuur. Indien de vereniging van deze mogelijkheid wil gebruik maken, moet dit uitdrukkelijk worden vermeld in de statuten. (*In de hiernavolgende modelstatuten wordt enkel gewerkt met een raad van bestuur, optredend als college.*)
 - De vereniging kan naast de "*werkelijke leden*", dit zijn de leden die samen de vereniging vormen en dus stemrecht uitoefenen op de algemene vergadering, ook andere

personen ("*derden*") bij haar werking betrekken. De statuten moeten dan evenwel bepalen of en onder welke voorwaarden een derde als "*toegetreden lid*" kan worden beschouwd en welke rechten en plichten deze toegetreden leden dan hebben.

- De vereniging bestaat als rechtspersoon vanaf de dag volgend op de neerlegging van de statuten en de benoemingsakten op de griffie van de rechtbank van koophandel.

2.2. Algemene vergadering

- De algemene vergadering moet minimum uit drie leden bestaan.
- De aan de algemene vergadering toegewezen bevoegdheden worden uitgebreid met de benoeming en afzetting van de eventuele commissarissen. De algemene vergadering zal tevens uitdrukkelijk kwijting verlenen aan bestuurders en commissarissen.
- Om ontijdige vergaderingen te vermijden, moet de oproeping voortaan ten minste acht dagen vóór de algemene vergadering worden verstuurd. Een aangetekend schrijven is niet verplicht.
- Voor de wijziging van de statuten is een twee derde aanwezigheid en een twee derde meerderheid (van de aanwezige of vertegenwoordigde leden) vereist. Wordt het aanwezigheidsquorum niet gehaald, dan wordt een tweede vergadering gehouden waarop wordt beslist volgens de bepaalde meerderheden, ongeacht het bereikte aanwezigheidsquorum. Als enige voorwaarde geldt dat de tweede vergadering niet binnen de vijftien dagen volgend op de eerste vergadering mag worden gehouden. In dit geval is bekrachtiging van de statuten-

wijziging door de rechtbank dus niet meer vereist.

- Voor een wijziging van het doel van de vereniging wordt de eenparige goedkeuring van de (minstens voor twee derden) aanwezige of vertegenwoordigde leden versoepeld tot een vier vijfde meerderheid.

2.3. Raad van bestuur

- De vereniging moet minstens drie bestuurders benoemen, tenzij de vzw slechts drie personen als lid zou hebben. In dit geval worden slechts twee bestuurders vereist. Om de interne controle te bevorderen, bepaalt de nieuwe wet evenwel dat het aantal bestuurders steeds kleiner moet zijn dan het aantal leden van de vereniging.
- Alle bevoegdheden die de wet of de statuten niet uitdrukkelijk aan de algemene vergadering verleent, worden uitgeoefend door de raad van bestuur.
- Indien de statuten dit bepalen, kan het dagelijks bestuur van de vereniging worden overgedragen aan één of meer personen, al dan niet bestuurder of lid van de vereniging, die ofwel alleen, ofwel gezamenlijk of als college kunnen optreden. Deze beslissing is tegenwerpbaar aan derden mits neerlegging in het dossier van de vereniging en bekendmaking in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad*.
- Indien de statuten dit bepalen, kan de algemene vertegenwoordigingsmacht worden opgedragen aan één of meer personen, al dan niet bestuurder of lid van de vereniging, die ofwel alleen, ofwel gezamenlijk of als college kunnen optreden. In tegenstelling tot een lasthebber (die een volmacht

moet voorleggen), zal het orgaan van vertegenwoordiging zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid kunnen legitimeren louter op basis van zijn (regelmatig bekend gemaakt) benoemingsbesluit.

2.4. Inzagerecht

- De leden van de vereniging hebben het recht om volgende documenten te raadplegen:
 - het ledenregister;
 - de notulen en besluiten van de algemene vergadering;
 - de notulen en besluiten van de raad van bestuur en van de gemandateerde;
 - alle boekhoudkundige stukken.Dit recht moet echter op een redelijke wijze worden uitgeoefend en misbruik van de verkregen informatie kan worden gesanctioneerd. Mits toestemming van de raad van bestuur kan een kopie van de documenten worden bekomen.

De "toegetreden leden" kunnen dit inzage-recht slechts uitoefenen indien dit recht hen wordt toegekend in de statuten. Ook derden hebben een beperkt inzage-recht. Immers iedereen kan kennis nemen van het verenigingsdossier dat gehouden wordt op de griffie van de rechtbank van koophandel. Een afschrift van deze stukken kan tegen betaling worden aangevraagd op de griffie.

- Op de zetel van de vereniging moet een ledenregister worden gehouden. Dit register bevat de ledenlijst met vermelding van naam, voornaam en woonplaats (lees: volledig adres). Ook alle beslissingen inzake toetreding, uittreding of uitsluiting van de leden worden hierin vermeld. De raad van

- bestuur moet daartoe het nodige doen, binnen de acht dagen nadat het betrokken lid van de beslissing in kennis werd gesteld.
- De statuten moeten vermelden op welke wijze de beslissingen van de algemene vergadering worden meegedeeld aan de leden. De notulen en de beslissingen worden bijgehouden op de zetel.

2.5. *Rechtbank van koophandel*

- Bij de oprichting worden de vzw's ingeschreven in het rechtspersonenregister van de *Kruispuntbank van Ondernemingen*. Dit gebeurt automatisch via de griffie van de rechtbank van koophandel naar aanleiding van de neerlegging van de oprichtingsakte. Onmiddellijk wordt aan de vereniging een ondernemingsnummer toegekend, dat bij alle latere contacten met de griffie moet worden vermeld in het aanvraagformulier. Ook reeds bestaande vzw's hebben een ondernemingsnummer. Dit stemt overeen met ofwel het BTW-nummer, ofwel het rechtspersoonnummer, met het cijfer 0 ervoor.
- Op de griffie van de rechtbank van koophandel wordt een dossier van de vereniging bijgehouden. In dit dossier worden volgende stukken neergelegd:
 - de statuten van de vereniging;
 - de akten betreffende de benoeming of de ambtsbeëindiging van de bestuurders, van de personen aan wie het dagelijks bestuur is opgedragen, van de personen gemachtigd om de vereniging te vertegenwoordigen en van de commissarissen;
 - een kopie van het ledenregister;

- de beslissingen betreffende de nietigheid of de ontbinding van de vereniging,
- de vereffening ervan en de benoeming van de vereffenaars;
- de jaarrekening van de vereniging;
- de wijzigingen in deze akten, stukken en beslissingen;
- de gecoördineerde tekst van de statuten na elke wijziging ervan.

2.6. *Belgisch Staatsblad*

- Alle akten, stukken en beslissingen die moeten worden bekendgemaakt in het staatsblad, worden neergelegd op de griffie – hetzij in persoon, hetzij schriftelijk – door middel van een wettelijk formulier. Er bestaan twee aanvraagformulieren (I: aanvraag tot inschrijving en/of bekendmaking in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad*; II: aanvraag tot wijziging van de inschrijving), die kunnen worden gedownload via het internet: http://just.fgov.be/index_nl.htm (rechtspersonen; formulieren). Deze formulieren mogen niet met de hand worden ingevuld. De griffie zal de formulieren en de bijgevoegde stukken slechts in ontvangst nemen na de betaling van de kosten van bekendmaking. De kostprijs bedraagt € 128,26 bij de oprichting en € 96,80 bij latere wijziging en is met een bankcheque te vereffenen.
- Moeten worden bekend gemaakt in de bijlagen bij het *Belgisch Staatsblad*:
 - de (oorspronkelijke) statuten van de vzw en hun wijzigingen;
 - de benoeming en de ambtsbeëindiging van bestuurders, personen belast met het dagelijks bestuur, personen die gemacht-

- tigd zijn de vereniging te vertegenwoordigen en de commissarissen;
- de ontbinding en de vereffening van de vereniging;
 - de benoeming en de ambtsbeëindiging van de vereffenaars.

In een volgende aflevering zal de auteur het hebben over de fiscale en boekhoudkundige verplichtingen voor de vzw's ingevolge de nieuwe vzw-wet.

Fons Dierickx

*Voorzitter Heemkunde Vlaanderen
(kleine wijzigingen aangebracht door dvp)*

Literatuur:

Dirk A.J. Coeckelbergh. *Praktijkboek vzw's. Handleiding voor VZW's, met inbegrip van teksten en bespreking van de nieuwe wetgeving en uitvoeringsbesluiten. Het referentiewerk over de nieuwe VZW-wet.* Antwerpen : Standaard uitgeverij, 2003, 981p.

Frank Duquet. *De nieuwe wet op de vzw's.* Gent, 2003.

Nieuwe wetgeving vzw's. In : *Driemaandelijks tijdschrift van Heemkunde Limburg vzw*, jrg. 2003, nr. 3 (september 2003), p. 18.

Hieronder volgt een model van statuten conform aan de nieuwe wetgeving.

1. Inleiding bij oprichting nieuwe vzw:

OPRICHTINGSAKTE

vzw (...naam...)

vzw (...naam...)

(...adres...)

STATUTEN

Tussen de hierna opgesomde natuurlijke personen:

- *(minimum drie en voor elke aparte natuurlijke persoon opsommen voluit: naam, voornamen, volledig adres, geboortedatum, geboorteplaats)*

-

-

is overeengekomen wat volgt, onder elkaar met en voor allen die hier aanwezig en/of vertegenwoordigd waren en voor allen die later nog werkelijk lid worden, een vereniging zonder winstoogmerk (afgekort vzw) op te richten, overeenkomstig de wet van 27 juni 1921, onder de volgende voorwaarden en specifieke condities, gematerialiseerd in deze statuten:

2. Inleiding bij statutenwijziging van een reeds bestaande vzw:

(Voor een wijziging van de statuten van een reeds bestaande vzw kan men als inleiding op de vernieuwde statuten volgende formule inlassen)

vzw (.....naam.....)
(.....adres.....)
(.....identificatienummer.....)

NIEUWE STATUTEN

Uittreksel uit het verslag van de algemene vergadering van (datum invullen)

De statuten van de vzw worden gewijzigd door de volledige vervanging van de teksten, zoals gepubliceerd in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van (datum publicatie van oude statuten invullen) onder het nummer (identificatienummer invullen), door de volgende nieuwe statuten:

3. De statuten zelf (toepasselijk voor beide gevallen):

TITEL I: NAAM – ZETEL – DOEL – DUUR

Art. 1. De vereniging zonder winstoogmerk draagt als naam *(naam invullen)*.

Art. 2. De vzw heeft als maatschappelijke zetel het volgende adres *(volledig adres invullen)*, gelegen in het gerechtelijk arrondissement *(plaats invullen waaronder de vzw ressorteert)*.

Art. 3. De vzw heeft als doel *(geef hier een precieze omschrijving van het doel waarvoor de vzw is opgericht)*.

Mogelijke doelstellingen zijn:

- het ijveren voor een bredere kennis van en belangstelling voor het industrieel, wetenschappelijk, technisch, technologisch of ingenieurserfgoed *(ev. werkgebied invullen)*;
- het bevorderen van de studie industriële archeologie op het regionale vlak, ...;
- het aanleggen van een documentatie over deze domeinen wat betreft de eigen regio;
- aandacht hebben en opkomen voor het behoud en de bescherming van het industrieel landschappelijk erfgoed in het werkgebied;
- het organiseren van voordrachten, lezingen, tentoonstellingen en allerhande initiatieven over feiten, gebeurtenissen, figuren, ... in verband met het werkgebied wat betreft deze themata;
- het publiceren van de resultaten van opzoekingen, onderzoeken en navorsingen over het werkgebied in periodieke en/of gelegheidsuitgaven;
- het verzamelen en/of verwerven door schenking, aankoop of anderszins van documenten, voorwerpen, publicaties, ... over deze domeinen, in de ruimste zin van het woord;

- het veilig stellen van onze stoffelijke cultuur / erfgoed dat betrekking heeft op ...;
- samenwerken met andere verenigingen met een gelijkaardig doel, voor activiteiten buiten het werkgebied;
-(andere).....

Art. 4. De vzw wordt opgericht voor onbepaalde duur. *(indien de duur wordt beperkt, uitdrukkelijk de beperking aanduiden.)*

Art. 5. *De vzw mag alle rechtshandelingen stellen die nodig of nuttig zijn voor het verwezenlijken van het maatschappelijk doel van de vzw en dit onbeperkt en zonder tijds- of frequentielimiet. Zij mag tevens hiertoe alle roerende of onroerende goederen verwerven, behouden, van de hand doen, in welke vorm dan ook (eigendom, naakte eigendom, vruchtgebruik, erfpacht, bruikleen, bezit, ...). De vzw kan tevens economische activiteiten uitoefenen voor zover deze bijkomstig blijven en de opbrengst van deze activiteiten integraal naar de realisatie van het statutaire doel gaat.*

TITEL II: LEDEN

Art. 6. De vereniging telt twee soorten leden: werkende leden en toegetreden leden. *(of: de vereniging telt enkel werkende leden als leden.)*

Art. 7. Voor de werkende leden geldt het volgende:

- het aantal werkende leden is onbeperkt, maar moet ten minste bedragen. *(gewenste aantal invullen, mag niet minder dan drie zijn.)*
- *(verplicht zo er een lidgeld verschuldigd is of moet kunnen zijn in de toekomst)* het verschuldigde lidgeld bedraagt maximaal € *(gewenste bedrag invullen)* of: er is geen lidgeld verschuldigd door de leden.

Art. 8. *(Enkel als er ook toegetreden leden zijn als categorie).* Voor de toegetreden leden geldt het volgende:

- hun rechten en plichten worden bepaald door het huishoudelijk reglement, dat onder de bevoegdheid valt van de raad van bestuur.
- het bevoegde orgaan kan verschillende categorieën van toegetreden leden voorzien, met verschillende rechten en lidgelden.
- zij kunnen nooit deelnemen aan de algemene vergadering en hebben nooit stemrecht.

Art. 9. De algemene vergadering beslist over de aanneming van nieuwe leden. De leden onderschrijven bij hun toetreding de statuten en het huishoudelijk reglement en zij verbinden er zich toe geen daden te stellen die strijdig zijn met het maatschappelijk doel van de vereniging of de vereniging op enigerlei wijze schade toe te brengen.

Art. 10. Uittredende en uitgesloten leden hebben geen deel in het vermogen van de vereniging; zij kunnen geen enkel recht laten gelden op de goederen van de vereniging.

TITEL III: ALGEMENE VERGADERING

Art. 11. De algemene vergadering bestaat uit alle werkende leden. Een werkend lid mag zich bij volmacht door een ander werkend lid laten vertegenwoordigen. Een volmachtdrager kan slechts één werkend lid vertegenwoordigen. Ieder werkend lid beschikt over één stem.

Art. 12. Enkel de algemene vergadering is bevoegd voor:

- de wijziging van de statuten;
- de benoeming en afzetting van de bestuurders;
- *(niet nodig te vermelden tenzij commissarissen ter controle van de boekhouding nodig zijn ingevolge de vermelding in de statuten of voor de gevallen voorzien in de wetgeving, bijvoorbeeld bij zeer grote vzw's)* de benoeming en afzetting van de commissarissen en het bepalen van hun bezoldiging in geval een bezoldiging wordt toegekend;
- de kwijting aan de bestuurders *(indien nodig)* en de commissarissen;
- de goedkeuring van de begroting en de jaarrekeningen;
- de ontbinding van de vereniging;
- de uitsluiting van een werkend lid;
- de omzetting van de vereniging in een vennootschap met een sociaal oogmerk;

Art. 13. De bijeenroeping van de algemene vergadering wordt geregeld als volgt:

- de oproeping gebeurt schriftelijk, minstens vijftien dagen vóór de vergadering plaatsheeft, onder handtekening van de voorzitter van de raad van bestuur of van twee bestuurders of van minstens één vijfde van de leden;
- de oproeping vermeldt alle agendapunten, dag, uur en plaats van de vergadering;
- de agenda wordt bepaald door de raad van bestuur. Eén vijfde van de leden heeft echter het recht om vóór de vergadering punten op de agenda te brengen;
- de oproeping bevat alle bijlagen zodat het voor de werkelijke leden duidelijk is waar het over gaat en zodat de vergadering kan voorbereid worden.

Art. 14. De algemene vergadering wordt voorgezeten door de voorzitter van de raad van bestuur of, bij diens afwezigheid, door de oudste (in leeftijd) der aanwezige leden. De voorzitter stelt een secretaris aan. De algemene vergadering beslist, behoudens andersluidende bepaling in de wet of de statuten, bij gewone meerderheid van de aanwezige stemmen, hoe groot het aantal aanwezigen ook zij. **(Mogelijk is ook te voorzien in een aanwezigheid van ten minste de helft van de werkende leden.)**

Art. 15. Van elke vergadering wordt een verslag opgemaakt, dat op de eerstvolgende algemene vergadering ter goedkeuring wordt voorgelegd. Het wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris en bij gewone brief toegezonden aan de werkende leden. Afschriften daarvan worden geldig "voor eensluidend" ondertekend door de voorzitter of door twee bestuurders en worden van ambtswege toegezonden aan de leden; derden die van een belang, door de wet erkend, doen blijken, kunnen op verzoek een uitreksel ontvangen.

Art. 16. De algemene vergadering komt samen op een dag bepaald door de raad van bestuur binnen de eerste vier maanden volgend op het einde van het boekjaar.

TITEL IV: RAAD VAN BESTUUR – ORGAAN VAN DAGELIJKS BESTUUR EN VERTEGENWOORDIGING

Art. 17. De vereniging wordt bestuurd door een raad van bestuur samengesteld uit ten minste (*minimumaantal, normaal drie, invullen – twee, indien de vereniging slechts drie werkelijke leden telt*) bestuurders, die de algemene vergadering onder haar leden benoemt.

De bestuurders oefenen hun mandaat kosteloos uit.

Art. 18. De bestuurders worden door de algemene vergadering benoemd voor onbepaalde duur, (*of*) voor een hernieuwbare termijn van ... (*gewenste periode invullen*) (*of*) voor een periode van zes jaar, waarbij om de drie jaar de helft van de raad van bestuur wordt vervangen, naar discretionaire keuze van de algemene vergadering.

Indien om een of andere reden de vervanging of de herbenoeming van de bestuurders niet tijdig kan geschieden, blijven de uittredende bestuurders bij het verstrijken van hun mandaat in functie tot in hun vervanging is voorzien. Wanneer door overlijden, vrijwillig ontslag of afzetting het mandaat van een bestuurder voortijdig een einde neemt, dan oefent de bestuurder die in diens plaats aangesteld wordt deze functie verder uit tot het einde van het oorspronkelijk mandaat.

Art. 19. Indien, om welke reden ook, het aantal bestuurders tot minder dan (*hier het in art. 17 genoemde minimumaantal invullen*) is gedaald, zijn de overige bestuurders gemachtigd en verplicht onverwijld een algemene vergadering bijeen te roepen om te voorzien in de aanstelling van nieuwe bestuurders. Zolang zij dit hebben nagelaten, oefenen zij zelf de volledige bevoegdheden van de raad van bestuur uit en zijn hiervoor persoonlijk aansprakelijk.

Art. 20. De bestuurders kiezen onder elkaar een voorzitter, een of meer ondervoorzitter(s), een penningmeester en een secretaris. De raad van bestuur kan onder zijn verantwoordelijkheid bevoegdheden overdragen aan één of meer bestuurders wat het dagelijks bestuur betreft.

- Art. 21. De raad van bestuur vertegenwoordigt en verbindt geldig de vereniging in alle gerechtelijke en buitengerechtelijke handelingen, met inbegrip van de daden van beheer en beschikking, zonder dat daartoe een bijzondere machtiging van de algemene vergadering is vereist. Hij mag aldus rechtshandelingen stellen, dienstig of noodzakelijk voor het verwezenlijken van het doel van de vereniging voorzover zij door de wet of de statuten niet aan de algemene vergadering worden voorbehouden.
- Art. 22. Om de vereniging geldig tegenover derden te vertegenwoordigen en te verbinden is nodig en volstaat de gezamenlijke handtekening van twee bestuurders, behoudens wanneer de raad van bestuur uitdrukkelijk een bestuurder heeft afgevaardigd of gevolmachtigden met een bijzondere opdracht heeft belast.
- Art. 23. De raad van bestuur vergadert op uitnodiging van de voorzitter of van twee bestuurders. Een bestuurder kan zich door een andere bestuurder laten vertegenwoordigen; een bestuurder kan slechts over één volmacht beschikken. De raad van bestuur vergadert slechts geldig als ten minste de helft van de bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd is. De beslissingen worden genomen bij eenvoudige meerderheid van stemmen. De vergadering wordt voorgezeten door de voorzitter of, bij diens afwezigheid, door de oudste (in leeftijd) der aanwezige bestuurders.
- Art. 24. Van elke vergadering van de raad van bestuur wordt een verslag opgemaakt dat op de eerstvolgende vergadering ter goedkeuring wordt voorgelegd. Het wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris. Afschriften ervan worden geldig "voor eensluidend" ondertekend door de voorzitter of door twee bestuurders.

TITEL V – REKENINGEN EN BEGROTING

- Art. 25. Het boekjaar loopt van 1 januari tot 31 december, behalve voor het eerste boekjaar dat loopt van de oprichtingsdatum tot 31 december van het jaar volgend op het oprichtingsjaar.
- Art. 26. Elk jaar moet de raad van bestuur aan de algemene vergadering rekenschap geven over zijn beleid tijdens het afgelopen boekjaar. De raad van bestuur stelt de rekening op van het afgelopen boekjaar en maakt de begroting op voor het komende boekjaar. Beide worden ter goedkeuring aan de algemene vergadering voorgelegd, die kwijting verleent aan de bestuurders.
- Art. 27. Het batig saldo vergroot het vermogen van de vereniging en kan onder geen beding bij wijze van dividend of anderszins aan de leden worden uitgekeerd.
- Art. 28. De rekening en de begroting worden ten minste acht dagen vóór de jaarvergadering ter kennis gebracht van de leden, die alsdan inzage krijgen, doch alleen ter plaatse op de zetel der vereniging, van alle bescheiden waarop de rekening en de begroting steunen.

TITEL VI – ONTBINDING EN VEREFFENING

Art. 29. In geval van ontbinding wordt het netto overblijvend maatschappelijk actief, na vereffening van de schulden en aanzuivering der lasten, overgedragen aan een vereniging met doelstelling gelijkaardig aan deze vzw.

TITEL VII – ALGEMENE BEPALINGEN

Art. 30. Voor alles wat niet in deze statuten is geregeld, is de wetgeving op de verenigingen zonder winstoogmerk van toepassing en kan verwezen worden naar het huishoudelijk reglement.

1. Slotformule bij statutenwijziging reeds bestaande vzw:

Voor eensluidend verklaard uittreksel:

Naam en handtekening voorzitter of twee bestuurders
datum

2. Nog bij te voegen in geval van oprichting nieuwe vzw:

TITEL VIII – BENOEMING EERSTE BESTUURDERS

Art. 31. Worden benoemd als eerste bestuurders door de algemene vergadering:

- (*vermeld telkens naam, voornamen, geboortedatum, geboorteplaats*)
-
-

Deze akte is opgemaakt te (*plaats*) op (*datum*). In twee originele exemplaren.

(Plaats van de handtekeningen van de oprichters gevolgd door naam en voornaam van de ondertekenaars)

Technologische werkelijkheden: culturen, contexten, geschiedenissen, sociale constructies, visies, ...

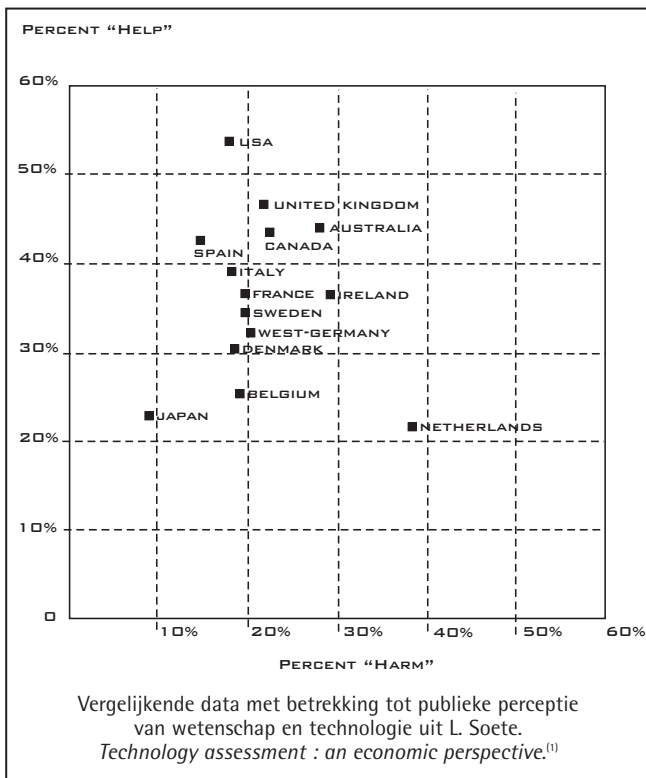
Wanneer de laatste uithoek van de aarde technisch veroverd en economisch geëxploiteerd zal worden, wanneer elk arbitrair gebeuren op elk willekeurig moment willekeurig snel toegankelijk zal zijn (...) dan, ja dan nog steeds zal de vraag als een spook boven dat alles hangen in al dit spookachtige: waarvoor? om wat? – waartoe? – en dan wat?

Martin Heidegger. *Einführung in die Metaphysik.*

Indien men geconfronteerd wordt met nieuwe technische ontwikkelingen zal men vrij snel de vraag stellen naar de toekomstige gevolgen ervan en de toepassingen. Is er een octrooiaanvraag te plaatsen? Is er een markt voor een mogelijk product of kan er een vraag naar bepaalde toepassingen / producten gecreëerd worden bij de consument(en)? Eén van de andere mogelijke – al dan niet aanvullende – pistes is bijvoorbeeld *technology assessment* of technologisch aspectenonderzoek naast *risk assessment*. Dat technologie niet neutraal bekeken wordt en de kijk hierop vaak cultureel bepaald wordt, blijkt bijvoor-

beeld uit een schema dat we hierbij afdrucken en dat aantoont hoeveel technologie in een bepaalde cultuur (land in het geval van dit schema) gezien wordt als *hulp* en daarnaast als *gevaar*.

Maar er is natuurlijk meer dan dat... "veeleer zou de aandacht gericht moeten worden op het ontstaan en de vorming van nieuwe technieken. Vooral de culturele oriëntaties, zoals de gebruikswensen van individuen en de col-

lectieve beelden in de samenleving. (...) Keren we de blikrichting om, dan zien we namelijk dat culturele waarden en praktijken zich niet alleen aan nieuwe technieken moeten aanpassen, maar dat zij nieuwe technieken in de ontwikkeling en in het gebruik ook mede vorm en richting geven." Deze kijk⁽²⁾ kan volgens Werner Rammert enkel benaderd worden door minstens volgende drie vragen te beantwoorden:

- Welke rol spelen collectieve culturele beelden bij de wording en vorming van techniek?
- Hoe sturen collectieve voorstellingen en culturele modellen de technische ontwikkeling?
- Welke betekenis hebben culturele praktijken van de gebruiker voor het doorzetten en welslagen van een technische innovatie?

Hierdoor kunnen we begrip opbrengen voor wetenschap en technologie die minder bekeken worden als *"the public shared discourse of the professional elites that appears to run society, economy, polity, and culture"* want stellen Cravens en Marcus⁽³⁾ *"Is zulke kennis*

een deel van de ruimere cultuur, of niet?" Dus gaan zij hierdoor minder het model der sociale geschiedenis bewandelen, en meer dat van de culturele constructies die op hun beurt mentale constructies zijn: *"the knowledge that they use and create marks them off as distinctive practitioners and professionals and that makes their history remarkable and worthy of historical investigation."* Een geschiedenis als die van Charles H. Townes zoals hij ze neerschreef in *How the laser happened. Adventures of a scientist*⁽⁴⁾?

Dat het plaats- en ruimtegebundene (met inbegrip van de geografische dimensie) van het kenniswerk en de kenniswerker de wetenschap/technologie mee bepaald wordt duidelijk aangetoond in *Putting science in its place* (...) van David N. Livingstone zowel wat betreft de generatie als de consumptie ervan.⁽⁵⁾ Blijkbaar zijn er nog genoeg pistes die kunnen door de huidige en toekomstige onderzoeker bewandeld worden om door te dringen tot de technologische werkelijkheid en haar geschiedenis, waarheden, ...

(1) L. Soete. *Technology assessment: an economic perspective. Paper prepared for the US/Dutch seminar (October 1989)*. The Hague : Ministry of education, science and science policy, 1990, p. (1).

(2) Werner Rammert. *De culturele kant van de technische ontwikkeling. Een ander perspectief op het ontstaan van techniek*. In : Jan Berting, Leo d'Anjou en Bram Steijn (red.). *De tirannie van het beeld. Collectieve voorstellingen en handelen*. Amsterdam: Boom, 1997, pp. 172-188 en voor de citaten specifiek p. 172 en p. 173.

(3) Hamilton Cravens and Alan I. Marcus. *Introduction. Technical knowledge in American culture: an analysis*. In: Hamilton Cravens, Alan I. Marcus and David M. Katzman (eds.). *Technical knowledge in American culture. Science, technology, and medicine since the early 1800s. (History of American science and technology series)*. Tuscaloosa, Alabama, USA and London : University of Alabama Press, 1996, pp. 1-2.

(4) Charles H. Townes. *How the laser happened. Adventures of a scientist*. New York, NY, USA (et al.) : Oxford University Press, 2002, 200p.

(5) David N. Livingstone. *Putting science in its place. Geographies of scientific knowledge. (Science.culture)*. Chicago and London: University of Chicago Press, 2003, xiii+234p.

SIW€-activiteiten 2004

Noteer alvast in uw agenda

12 juni 2004: SIW€ doet Leuven nog eens aan voor een tentoonstelling rond 'De eeuw van Cauderlier' waaraan SIW€ vzw meewerkte.

• Programma:

10:00: Afspraak in *Tweebronnen* waar even uitleg gegeven wordt over de werking van het *Centrum voor Agrarische Geschiedenis (CAG)* in *Café Vandervelde* in *Tweebronnen* (Diestsestraat 49 – 3000 Leuven)

10:30: Lezing door Tobias Leenaert, voorzitter van *Ethisch Vegetarisch Alternatief* en hoofdredacteur *EVA* in *Tweebronnen* – Auditorium – tweede verdieping

Na de lezing een gegidst bezoek – met extra begeleiding door Karel Haustraete – aan de tentoonstelling *De eeuw van Cauderlier* in het gebouw *Tweebronnen*.

De eeuw van Cauderlier 1830-1930, een doorlooptentoonstelling, is te bezoeken in galerij "Tweebronnen" in Leuven van 17 april 2004 tot 13 juni 2004.

Cauderlier in hoogsteigen persoon leidt de bezoeker doorheen de tentoonstelling. Hij stelt zich voor, vertelt over zijn leven en zijn loopbaan. Hij geeft tegelijkertijd een beeld van alles wat rondom hem gebeurt: een cuisinière, een Leuvense stoof, de treinen die vis vervoeren, ...

We komen te weten dat hij veel omzwervingen heeft gemaakt in Frankrijk (vandaar zijn grote culinaire bagage?). Hij trouwt met Joanna Hoste, wiens familie later zijn boeken zal uitgeven, en krijgt 5 kinderen.

• Wegbeschrijving: Tweebronnen, Diestsestraat 49, 3000 Leuven (Er is ook een ingang langs de Rijschoolstraat)

Met de wagen: U kan de wagen best parkeren en daarna te voet gaan. Bijvoorbeeld in *Parking Ladeuze*, Monseigneur Ladeuzeplein, 3000 Leuven. Van het Ladeuzeplein moet u de Bondgenotenlaan oversteken en zo komt u in de Diestsestraat terecht.

Met de trein: U verlaat het station langs de voorkant. Voor u bevindt zich een oorlogsmonument met daarachter de Bondgenotenlaan. De parallelle straat rechts is de Diestsestraat. *Tweebronnen* bevindt zich in het wandelstraatgedeelte in het centrum.

15 augustus 2004: Officiële opening van de tentoonstelling 'De mysterieuze molens aan de Demer – 's Hertogenmolens of de Grote Molens' – in de Amerstraat Aarschot.

Op 12 augustus 2004 plannen wij een vernissage voor de prominenten van de Stad Aarschot, de pers en uiteraard de leden van SIW€ vzw. Meer hierover in een volgende nieuwsbrief. (cc)

29 augustus 2004: Cultuurmarkt – Antwerpen

Wij brengen u in een volgende nieuwsbrief meer info over onze aanwezigheid op de *Cultuurmarkt*. U noteert deze datum best nu al in

Erfgoed Vlaanderen zoekt technische scholen in Vlaanderen om een beschermd tramrijtuig van het Buurtspoorwegmuseum Schepdaal te adopteren!

Erfgoed Vlaanderen wil technische scholen in Vlaanderen via een educatief project de kans bieden om in klasverband een beschermd tramrijtuig op te knappen. Hierdoor willen zij jongeren uit de beroepssector aanzetten een praktijkgericht en leerrijk project uit te voeren, waarop ze terecht fier kunnen zijn.

Op de verbindingsweg tussen Brussel en Ninove (Ninoofsesteenweg), op ongeveer elf kilometer van Brussel, bevindt zich de Buurtspoorwegsite van Schepdaal (deelgemeente van Dilbeek). Deze tramstelplaats van de voormalige *Nationale Maatschappij voor de Buurtspoorwegen (NMVB)* werd gebouwd in 1887 en situeert zich halfweg op de oude, inmiddels verdwenen, tramlijn Brussel-Ninove. De site omvat een reeks vrij unieke industriële gebouwen opgesteld rond een binnenkoer en huisvest een van de belangrijkste verzamelin-

gen van historisch rollend trammaterieel in Vlaanderen.

Beschermde monumenten

De gebouwen op de site en de trams zijn beschermd als monument. Een aantal trams op de site zijn eigendom van particulieren, maar het overgrote deel van de collectie en de infrastructuur is eigendom van de opvolger van de *NMVB*, de *Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn*. In 1995 nam *Erfgoed Vlaanderen (Stichting Vlaams Erfgoed vzw)* het beheer van de Buurtspoorwegsite en de trams van *De Lijn* over. De huidige materiële toestand van de beschermde rijtuigen op de site is vrij divers. Per rijtuig werd een fiche opgesteld van de noodzakelijke onderhouds- of restauratiewerken. Voor sommige volstaat een eenvoudige opknopbeurt zoals schilderwerken, andere vergen een meer doorgedreven restauratieaanpak (van carrosserie/koetswerk tot afwerking). Op basis van de toestand en de historische waarde van elk rijtuig wordt dan, afhankelijk van de voorhanden zijnde budgetten, een planning opgesteld voor de restauratie.

uw agenda. Binnenkort vindt u meer info hierover op onze webstek naast deze van VCV (<http://www.vcv.be>) en <http://www.cultuurmarkt.be>.

Indien u wil deelnemen aan een van deze activiteiten gelieve dan het *SIWE Trefpunt* te verwittigen (016 584342 – info@siwe.be).

Adoptie

De werken gebeuren via verschillende kanalen. Een van de initiatieven van *Erfgoed Vlaanderen* is het opstarten van een maatschappelijk belangrijk educatief project, waarbij technische scholen een tramrijtuig kunnen 'adopter' om het in klasverband te restaureren. Op deze wijze worden jongeren uit de beroepssector gemotiveerd en gestimuleerd om aan hun 'eigen' project te werken. Het geeft hun een grote voldoening iets te realiseren waarop ze fier kunnen zijn. Daarnaast probeert *Erfgoed Vlaanderen* met het project ook een aantal oude manuele metaal- en houtwerken aan jongeren aan te leren of door te geven. De restauratie van een historisch rijtuig vergt immers een degelijke kennis van zowel oude als nieuwe restauratietechnieken. Waar haalbaar worden nieuwe hedendaagse materialen geïntegreerd in de oude constructie van het rijtuig.

Koninklijk Technisch Atheneum (KTA) van Koekelare

Het *Koninklijk Technisch Atheneum (KTA)* van Koekelare is een school die in dit verband niet aan haar proefstuk toe is. In het verleden heeft deze school met de richtingen metaal, elektriciteit en hout al een oude Russische tram opgeknapt. In samenwerking met *De Lijn*, de *afdeling Monumenten en Landschappen* van de *Vlaamse Gemeenschap* en de *vzw Buurtspoorwegmuseum* heeft *Erfgoed Vlaanderen* hen het beschermde twee-assige motorrijtuig 9727 laten 'adopter'. Deze tram uit 1929 verkeert in een vrij bedenkelijke staat, maar de technische begeleiders en de leerlingen van de school

zien dit project als een nieuwe uitdaging. Op dit ogenblik wordt een planning opgesteld om het binnen een drietal jaar op de site in Schepdaal terug als pendeltram in te zetten.

Voor *Erfgoed Vlaanderen* is dit een eerste belangrijk en concreet opleidingsproject. Zij hopen dat nog andere scholen geïnteresseerd zullen zijn om een rijtuig te 'adopter' en het binnen een redelijke termijn op te knappen.

Informatie:

Voor bijkomende informatie of om zich kandidaat te stellen voor het project kan u contact opnemen met de heer **Christophe Soulliaert**, technisch coördinator bij *Erfgoed Vlaanderen* – Erfgoedhuis Den Wolsack – Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen – telefoon 03 2122970 (algemeen) of 03 2122978 (persoonlijk) en telefax 03 2122975 – e-mail info@sve.be (algemeen) of christophe.soulliaert@sve.be (persoonlijk)

(Deze oproep verscheen reeds eerder: *Buurtspoorwegmuseum Schepdaal. Adopteer eens een beschermd tramrijtuig!* In : *Erfwoord*, nr. 33 (februari-maart-april 2004), pp. 6-7. Met dank aan F.A. Cresens voor het doorgeven van deze oproep!)

MIAT-vrijwilligers

In het MIAT speelt het vrijwilligerswerk een grote rol. Indien u interesse heeft om mee te helpen bij de restauratie of het bedienen van *drukmachines* kunt u contact opnemen met **Guido Deseyn** (09 2690286). Om *textielmachines* te herstellen of in werking te brengen bent u welkom bij **Isabelle De Baets**

(09 2694219). Een ander belangrijk aspect binnen de museumwerking is het *registreren en inventariseren van binnengekomen objecten*. Als u hierbij graag een handje toesteeft, kunt u contact opnemen met Sabine De Groot (09 2694212). Als geen ander museum is het MIAT geïnteresseerd in het verhaal dat u te vertellen heeft over uw verleden, uw beroep, de oorlog. De werkgroep rond *mondellinge geschiedenis* wordt begeleid door Koen Venken (09 2694213). En bent u geïnteresseerd om mee te helpen bij het onderhoud en de inventarisatie van allerlei *filmmateriaal*, dan kan u Maria De Waele contacteren (09 2694218).

Informatie:

MIAT – *Museum voor Industriële Archeologie en Textiel* – Minnemeers 9 – 9000 Gent – telefoon 09 2694200 – telefax 09 2330739 – e-mail museum.miat@gent.be
url <http://www.miat.gent.be>

SIWE-Meldpunt bedreigd Industrieel erfgoed op <http://www.siwe.be/meldpunt.htm>

Maakt u zich zorgen over een bedreigd deel van het industrieel erfgoed, aarzel dan niet het formulier op de volgende bladzijde in te

vullen. Wij zijn voor de bescherming van ons industrieel erfgoed op dergelijke meldingen aangewezen!

Wij verzoeken u de volgende korte vragenlijst in te vullen. Velden met een * bevatten informatie die voor een efficiënte behandeling noodzakelijk is. U kunt de gegevens aan enkele organisaties aanbieden, zodat u melding optimaal effect heeft. En u kan een brief schrijven in de stijl van "Amnesty International" naar:

- hun eigenaar
- de Vlaamse minister die bevoegd is voor het behoud van monumenten:
Minister Paul Van Grembergen, Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken
Martelaarsplein 7 – 1000 Brussel
e-mail: frederik.leyts@vlaanderen.be
- het gemeentebestuur van de gemeente waar de site gevestigd is
- U kunt ook helpen aandringen via monumentenzorgorganisaties waar u lid van bent en deze informatie helpen verspreiden in binnen- en buitenlandse tijdschriften.

Met uw hulp kunnen we (hopelijk) het tij keren!

(cc & dv)

AANMELDINGSFORMULIER

Velden met een (*) bevatten informatie die voor efficiënte behandeling noodzakelijk is.
Doorzenden naar info@siwe.be.

Uw gegevens

Naam (*)

Straat en nr.

Postcode en plaats

E-mail (*)

Telefoonnummer

Gegevens bedreigd erfgoed

In provincie

Straat en nr. (*)

Postcode en plaats (*)

Eigenaar

Soort monument

Status

Beschrijving object (*)

.....

.....

Gevraagde actie van het meldpunt

.....

.....

Verwante organisaties informeren

.....

.....

Erfgoednieuwjes en besprekingen van onze uitstappen

Passementeriebedrijf te Aalst herbestemd als kunstencentrum

Op 21 december 2002 kwamen het dynamisch Aalsterse kunstencentrum en de kunstgalerij, gespecialiseerd in het promoten van hedendaagse kunst "NETWERK vzw" officieel in het bezit van de voormalige *passementerie* (of "bandweverij") *Van Den Brulle*, grenzend aan de Josse Ringoirkaaï, de Houtkaai en de Korte Moutstraat. Het industriële pand werd oorspronkelijk opgetrokken voor de *brouwerij De Blicck*. Later werd er pruimtabak verwerkt voor de mijnwerkers en in het begin van de jaren 1970 kocht de familie *Van Den Brulle* het bedrijfsgebouw, dat werd ingericht voor de ambachtelijke productie van passementen. Dit zijn luxeuze textiele versieringen die aan gordijnen, meubilair en koetsen werden bevestigd. Door de hoogwaardigheid en diversiteit van haar producten verwierf de *passementerie* snel wereldfaam. Het bedrijf *Van Den Brulle* kreeg onder meer opdrachten voor het Britse koningshuis en in het kader van restauraties van schouwburgen. Na 1990 slonk de vraag naar passementen echter zo sterk dat in 1994 de weefgetouwen werden verkocht. *Netwerk* was toen nog gevestigd in de Ridderstraat en keek uit naar een ruimere locatie voor haar podium- en tentoonstellingsactiviteiten. De *passementeriefabriek* werd door de cultuurminnende familie *Van Den Brulle* aan gunstige financiële voorwaarden (13 miljoen oude Belgische franken) aan *Netwerk*

aangeboden, die aan de Aalsterse architect Eugene Liebaut vroeg om een plan te ontwerpen voor de een ingrijpende verbouwing tot centrum voor podium- en plastische kunsten. Het prijskaartje bleek onhaalbaar hoog. In 2001 werden echter "*Netwerk Galerij*" en "*Centrum Netwerk*" door de *Vlaamse Gemeenschap* erkend en gesubsidieerd als *Beeldend Kunstcentrum en Kunstencentrum*. Eind 2002 werd door *Netwerk* besloten tot de definitieve aankoop van de oude fabriek. E. Liebaut herwerkte de verbouwingsplannen in functie van de uitvoering van de eerste fase die eind 2003 afgewerkt werd. Een afvaardiging van *SIWE vzw* bracht een informeel bezoek aan het *Kunstcentrum* en was bijzonder onder de indruk, zowel van de lopende tentoonstellingen als van het innoverend karakter van deze herbestemming. Wij kunnen onze lezers een bezoek aan deze jonge en energieke "cultuurfabriek" enkel maar ten zeerste aanbevelen. Over de geslaagde herbestemming van dit merkwaardig stuk industrieel patrimonium te Aalst, verneemt u meer in volgend(e) aflevering(en). Meer informatie ook in het tijdschrift *Proscenium* (jaargang 7, december 2003 – januari 2004 – februari 2004), dat voor het opstellen van dit nieuwsbericht gebruikt werd als bron.

Praktisch:

Netwerk-Galerij is vrij toegankelijk van woensdag tot zaterdag, telkens van 14 tot 18 uur. Adres: Houtkaai (zonder nummer), 9300 Aalst. Telefoon: 053 709772.

E-mail: netwerk@easynet.be en
url: <http://www.netwerkgalerij.be>

Patrick Viaene

Verslag SIWE studie-uitstap naar Gent op zondag 21 maart 2004 (partim: namiddagprogramma)

Tijdens de namiddag volgde een uitgebreid bezoek aan het *Museum Dr. Guislain*. Dit museum is ondergebracht in een vleugel van de *Psychiatrische instelling Dr. Guislain* en is gelegen in de zogenaamde "*negentiende-eeuwse gordel*", op 2 kilometer ten noorden van het Gentse stadscentrum.

Jozef **Guislain** (1797-1860) kan beschouwd worden als de eerste Gentse zenuwarts met een Europees, vernieuwend profiel. Hij geloofde rotsvast in de mogelijkheid tot effectieve genezing van psychiatrische patiënten. Na talloze baanbrekende publicaties kon hij het Gentse stadsbestuur overhalen tot het bouwen van een geheel nieuwe instelling voor mannelijke geesteszieken. Het hospitaal werd ontworpen door **Guislain** zelf en tot bouwplannen uitgewerkt door Adolphe **Pauli**. De oprichting van deze "modelkliniek" geschiedde vanaf 1851. In 1857 werden 274 geesteszieken vanuit het Gentse *Alexianenklooster* overgebracht naar de nieuwe gebouwen. Naarmate de gebouwen (vleugel na vleugel) werden afgewerkt steeg de hospitaalbevolking tot 500, daarna tot 700 en meer (exclusief de talrijke verplegers)!

De zorgen werden verstrekt door de *Congregatie der Broeders van Liefde*, in 1807 opge-

richt door de befaamde kanunnik P.J. **Triest**. Bijzonder was de kinderafdeling voor de behandeling van jonge mentaal gehandicapten.

Uniek voor de kliniek was de ligging ver buiten het stadscentrum, de uitbating van uitgestrekte terreinen voor land- en tuinbouw, waarbij de patiënten actief werden betrokken, vanuit **Guislain's** idee "*genezing door arbeid en bezigheid*".

In 1928 verwoestte een brand een deel van de gebouwen en daarna volgde de gedeeltelijke wederopbouw en bouw van de nieuwe centrale kapel, een betonnen watertoren en de creatie van een kleine universitaire afdeling voor samenwerking, het embryo van de in 1975 ontstane *Afdeling Psychiatrie* van het Gentse *Universitair Ziekenhuis*.

Vanaf 1970 volgde de uitbouw van een volwaardig *Vormingscentrum* door broeder René **Stockman**, de grondlegger (begin jaren 1980) van het huidige *Museum Dr. Guislain*, sindsdien geleid door een dynamisch team van wetenschappers en andere medewerkers.

Opmerkelijk in het *ziekenhuis Dr. Guislain* is de symmetrische opbouw van geschakelde vleugels (nog geen vrijstaande paviljoenen), het concept waarbij de zieken naar graad van dementie en ziektebeeld ondergebracht werden in de respectievelijke vleugels (de "*ongeneeslijken*" achterin het complex), de honderden gietijzeren ramen in neostijlen maar doeltreffend voor de veiligheid en anticiperend op mogelijke vluchtpogingen. De stijl van de gebouwen is de "*Rundbogenstil*", een variëteit van de neoromaanse en neorenaissance-stijl, die **Pauli** ook toepaste in het befaamde Gentse ouderlingentehuis *Lousbergs*.

Architect **Pauli** was een tijdlang directeur van de Gentse *Koninklijke Academie voor Schone Kunsten*, Gents stadsarchitect en genoot als ingenieur-architect vooral bekendheid als professor aan de *universiteit* van Gent, waarvoor hij het zeer indrukwekkende *Gebouw der Wetenschappen* (tussen Jozef Plateaustraet en Rozier) ontwierp.

De kern van het (door de *Vlaamse Gemeenschap* erkende) *Museum Dr. Guislain* bestaat uit een uitgebreide permanente opstelling over de ontwikkeling van de psychiatrie in Vlaanderen, België en Europa van de Middeleeuwen tot heden. De aandacht van de bezoekers wordt getrokken door talloze medische instrumenten, die naarmate de eeuwen vorderen de allure krijgen van soms indrukwekkende machines en die vandaag deel uitmaken van ons wetenschappelijk en industrieel erfgoed. Deze unieke "werktuigen", instrumenten, maar uiteraard ook de geneesmiddelen en psychofarmaca, enz. weerspiegelen de boeiende ontwikkeling van de therapieën doorheen de tijd. Uniek is echter dat in het *Museum Dr. Guislain* de medische behandelingswijzen gekaderd worden in een breed maatschappelijk en cultuurhistorisch verhaal. Aangrijpend is het bijwonen van een documentaire film waarin de kunst van de vroege Europese avant-garde en de uitingen van geesteszieken vergeleken worden, beiden door de Nazi's afgedaan als "*ontaarde kunst*". Even uniek is de grote aandacht voor de presentatie van originele kunstwerken en creatieve uitingen van de psychiatrische patiënten zelf (met onder meer de permanente wisselopstelling van kunstwerken uit de '*Verzameling Stads-hof*' uit Zwolle, Nederland).

Naast dit alles is in dit buitengewoon en (hoeft dit te verwonderen?) zeer druk bezochte museum veel ruimte voor boeiende eigen en in bruikleen genomen tijdelijke tentoonstellingen. *SIWE* bezocht de tentoonstellingen *Menselijk, al te menselijk. Fotografie en psychiatrie 1870-1940* en *Geheim schrift. De Prinzhorncollectie*. De eerstgenoemde expo (-sities) brengt een ongeëvenaard en aangrijpend beeld van foto's van psychiatrische patiënten uit diverse instellingen van Europese landen. De foto's dienden als onderzoeksmateriaal in het kader van de genezing van de zieken. (Deze tentoonstelling liep tot einde mei 2004). Kers op de taart is de voortreffelijk gepresenteerde selectie uit de *Prinzhorncollectie* (Heidelberg, Duitsland). Hans **Prinzhorn** was in de jaren twintig van de voorbije eeuw een Europees pionier op het vlak van de psychiatrie. Hij raakte reeds circa 1910 onder de indruk van de kwaliteit van het beeldend werk van zijn psychiatrische patiënten en verzamelde op twintig jaar tijd vele duizenden van hun tekeningen en schilderijen, waarvan hij de typische "geheime schrifturen" bestudeerde. Ondanks de inbeslagname door de *Nationaal-Socialisten* in de jaren 1930 werd een groot deel van de collectie tot op heden bewaard. Ze werd voor het publiek ontsloten in een uniek museum te Heidelberg, waaruit voor het eerst (tot einde maart 2004) een selectie getoond werd in Vlaanderen. (In 1995 was er reeds een tentoonstelling rond deze collectie in Charleroi.) Het *Museum Dr. Guislain* biedt hiervoor het uitgelezen kader.

Zoals bijna alle bezoekers aan het museum en de tentoonstellingen, waren ook de deelnemers aan deze *SIWE*-studieuitstap zeer

onder de indruk en werd er druk nagepraat in de museum-cafetaria. Eens te meer blijkt hoe wetenschappen, industrie, kunst en geneeskunde boeiende (en al te onbekende) raakvlakken vertonen. De SIWE-uitstap zoals deze op 21 maart 2004 zal dus zeker navolging krijgen in de toekomst.

Patrick Viaene

Le Bois du Cazier – Marcinelle

De uitgeverij *Les éditions Labor* heeft te Brussel volgend boek uitgegeven naar het groot publiek dat de geschiedenis en actualiteit van de *Charbonnage du Cazier* te Marcinelle (Charleroi) beschrijft. Deze *charbonnage* is een belangrijke site binnen het Waals industrieel patrimonium en deed zijn poorten/deuren open naar het groot publiek als *Musée de l'Industrie* op 12 maart 2002.

J.-L. Delaet, directeur van het *Bois du Cazier*, A. Forti, wetenschappelijk raadgever (*conseiller scientifique*) verbonden aan het *Bois du Cazier* en de journalist F. Groff zijn goedgeplaatst om de industriële geschiedenis te evoceren van de regio van Charleroi, gekenmerkt door steenkoolmijnen, de ijzerbewerkingsindustrie, metaalfabricaten, glasnijverheid, scheikunde en elektrische constructies.

Het hoofdstuk *L'exploitation du charbon, métronome de l'industrie lourde* van Alain Forti beschrijft de geschiedenis van de steenkoolmijnexploratie in het land van Charleroi die opklimt tot het midden der twaalfde eeuw en die zijn toppunt kent vanaf het einde van de achttiende eeuw, geïntensifieerd door de

komst van de naamloze vennootschappen na de Belgische onafhankelijkheid (1830). Ondanks het opstaan van de *Bataille du charbon* (kolenoorlog) in de jaren 1950 en de sterke herneming van de productie na de de crisis die ontstaan was door de Tweede Wereldoorlog komt de lange agonie of doodstrijd van de *l'industrie reine* rond 1960. Vierentwintig jaren later sluit de laatste steenkolenmijn haar poorten.

Francis Groff, schrijver van enkele hoofdstukken in dit werk, beschrijft op magistrale/meesterlijke wijze de werking van de mijn doorheen de verscheidene periodes van zijn geschiedenis. Dezelfde auteur evocert de mijnramp of catastrofe van 8 augustus 1956 die het *Bois du Cazier* op trieste wijze bekend maakte. Het vreselijke ongeval veroorzaakte de dood van 136 Italianen, 95 Belgen, 8 Polen, 6 Grieken, 5 Duitsers, 5 Fransen, 3 Hongaren, 1 Engelsman, 1 Rus, 1 Oekraïner en 1 Nederlander.

Het merkwaardig herdenkingsmonument – memoriaal – dat recent op de plaats werd geïnstalleerd op het mijnterrein voor werk boven de grond (*carreau des mines*) zelf is kostbaar en reeds één van de meest bezochte industriële sites van België.

Het laatste deel van deze studie die geredigeerd werd door J.-L. Delaet toont de strijd voor het bewaren van de mijn na zijn sluiting, de verplaatsing en recente ontwikkeling van het *Musée de l'Industrie*, destijds geïnstalleerd in een niet gebruikte vleugel van de onderneming *Cockerill-Sambre*.

De vele illustraties, zowel de oude onuitgegeven foto's als de recente kiekjes die de restauratie der site en het museumparcours en zijn

collecties tonen, verhogen de kwaliteit en de leesbaarheid van het werk.

Jean-Louis Delaet, Alain Forti et Francis Groff. *Le bois du Cazier – Marcinelle*. Bruxelles : Editions Labor / Dexia, 2003.

ISBN : 2-8040-1811-3.

Patrick Viaene

Kennismaking met het Institut du Patrimoine Wallon – IPW

Het *Institut du Patrimoine Wallon* (IPW) kan beschouwd worden als de Waalse zustervereniging van *Erfgoed Vlaanderen*, vroeger *Stichting Vlaams Erfgoed* (SVE) genaamd. *SIWE*-bestuurder Patrick Viaene had onlangs nog een interessant gesprek met *IPW*-directeur Freddy Joris.

Het *IPW*, opgericht in 1999 en geplaatst onder de rechtstreekse voogdij van het Waalse *Ministère du Patrimoine*, valoriseert een aantal bijzondere (problematische) beschermde monumenten, adviseert eigenaars van beschermd maar verwaarloosd (en bouwfysisch bedreigd) erfgoed en organiseert stages en talrijke educatieve programma's en activiteiten om de kennis in verband met de restauratie van monumenten en de oude erfgoedberoepen te bevorderen en levendig te houden. Deze laatste activiteiten worden georganiseerd in de voorbeeldig gerestaureerde abdijgebouwen *Paix-Dieu* te Amay in de provincie Luik.

Onder de gebouwen die gerestaureerd werden of waarover heden een procedure loopt waarbij de *IPW* raadgevend optreedt zijn er tal van

merkwaardige industriële gebouwen: de maalderij *Moulins de Beez* (Namur) werd herbestemd tot archiefcentrum van het *Waalse Gewest*, de gietijzeren muziekkiosk of *Harmonie* in het stadspark te Verviers, de brouwerij *Rivière* te Ath en de indrukwekkende maar sinds vele jaren leegstaande kolenwasserij te Binche, die ingericht wordt als bedrijvencentrum.

Adres: Rue du Lombard 79, 5000 Namur – telefoon: 081 654154 – telefax: 081 654144 – e-mail: ipw@institutdupatrimoine.be

Patrick Viaene

De elfde VCM-ontmoetingsdag – Militair erfgoed op zaterdag 13 maart 2004 in de Koninklijke Militaire school te Brussel. Een beknopt verslag.

De raakvlakken en verbanden tussen enerzijds het militair erfgoed en anderzijds het wetenschappelijk en industrieel erfgoed zijn evident en erg talrijk. De deelname van een *SIWE*-delegatie aan een studiedag over het militair erfgoed, met nog als meerwaarde het unieke historische kader van de *Koninklijke Militaire School* (KMS) te Brussel, is dus meer dan legio. Als toenmalig *SIWE*-ondervoorzitter, tevens bestuurslid van de *VCM* (en nota bene een kwarteeuw geleden zelf dienstplichtig met het "Statuut van Gewetensbezwaarde"!) breng ik u een bondig verslag van deze uitzonderlijke studiedag.

Professor Luc De Vos van de *Koninklijke Militaire School*, al jaren een bekend TV-gezicht,

beet de spits af met een degelijke definiëring van het militair erfgoed. Het omvat veel meer dan men wel eens aanneemt: niet alleen wapens en uniformen maar ook de slagvelden, de militaire architectuur (van kazernes en concentratiekampen tot militaire versterkingswerken), de militaire archieven, enz. Die objecten en documenten hebben een cruciale rol gespeeld op belangrijke ogenblikken in de geschiedenis. Ze verdienen respect, bescherming en ontsluiting. Voorbeelden van herbestemde militaire gebouwen in Vlaanderen zijn onder meer de *Dossainkazerne* te Mechelen (woonfunctie), het *Arsenaal* te Brussel (handel en KMO's) en het Brusselse *Klein Kasteeltje* (opvang van politieke vluchtelingen). Dat dit niet overal lukt bewijzen de verloederde staat van de (deels gesloopte) *Prins Albertkazerne* en de *Daillykazerne* te Brussel.

Professor Etienne Rooms (van de KMS) diepte het verhaal van de vorige spreker uit in zijn schitterend referaat *Het slagveld in het landschap: context, behoud en beheer*, dat hij met een grote gedrevenheid en een perfecte kennis van de vaderlandse en Europese geschiedenis naar voren bracht. Rooms stelde in de context van zijn referaat een persoonlijk stappenplan voor:

- 1: eerst dient meer interesse gewekt te worden voor het militaire verleden. Daarbij tellen minder feiten en data dan het waarom van de militaire interventies en het erfgoed dat ze genereerden!
- 2: inventariseren: wat is al gebeurd op vlak van behoud en beheer, wat niet?
- 3: opstellen prioriteitenplan "met intelligent verlicht despotisme"!

- 4: uitvoeren van restauratie, herbestemming, toeristische infrastructuur, publicatie van gidsen en audiovisuele hulpmiddelen!

Een vrij jonge wetenschap is de *maritieme archeologie*. De studie van scheepswrakken voor de *Vlaamse kust* vormt een bijzondere vorm van de veldslagarcheologie. Archeoloog-historicus Tomas Termote sprak erover tijdens een referaat – *Maritieme archeologie: scheepswrakken: een bijzondere vorm van slagveldarcheologie* – waaruit de complexiteit en vooral de moeilijke omstandigheden waarin de maritieme archeologen (steeds achternagezeten door tijdsdruk, gezien het drukke scheepsverkeer op de Noordzee) opereren. Marc Dewilde van het *I.A.P. (Instituut voor Archeologisch Patrimonium)* rondde het voormiddagprogramma af met een boeiend referaat over de recente resultaten van de slagveldarcheologie in Vlaanderen.

Na de lunch werden de deelnemers aan de studiedag uitvoerig en met veel deskundigheid rondgeleid door een deel van de oude en nieuwe gebouwen van de *Koninklijke Militaire School*. Het gebouwencomplex werd tijdens de laatste decennia grondig gerenoveerd volgens het *Masterplan van Asar & Teams*. De capaciteit aan beschikbare ruimte werd door het bouwen van een waar ondergronds labyrint aan ruimten, gebruikt voor de meest uiteenlopende doeleinden (sportzalen, zwembad, leslokalen, parkeerplaatsen, restaurants, *infirmierie*, enz.) fors uitgebreid. De deelnemers waren sterk onder de indruk! In de nieuwe gebouwen zijn er momenteel 512 logies-units (studio's). De oude (binnenin vernieuwde) gebouwen zijn voorzien van leslokalen voor een duizendtal studenten. Enkel het interieur

van de voorgebouwen (Renaissancelaan) moeten nog "een beurt" krijgen.

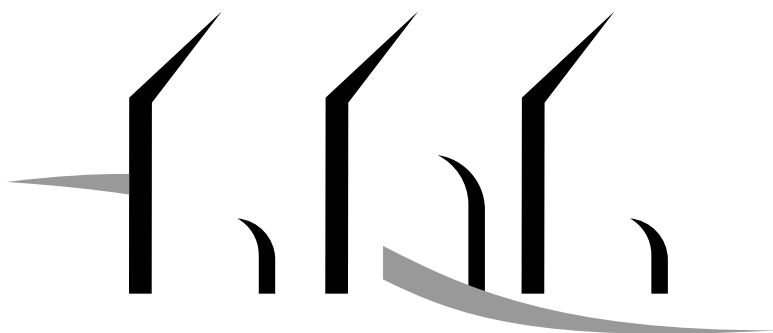
Na de bezoeken werden vier praktijkvoorbeelden van onderzoek inzake de studie en de valorisatie van het militair erfgoed gepresenteerd door Jean-Michel Sterkendries (*Het slagveld van Waterloo*), Raymond Van Meirvenne (*De Duitse bunkerlinie uit de Eerste Wereldoorlog van Steendorp tot Vrasene*), Franky Bostyn (*Slagveldarcheologie, een case-studie: de "Beecham Dug-out" te Ieper*) en tenslotte door Medisch Kolonel René VanTiggelen (*Röntgen op oorlogspad of radiology on the battlefield*).

Frank Becuwe (van het *Kabinet van Minister Van Grembergen*) sprak een slotwoord uit, waarin de inspanningen van de verdere beleidsintenties van de Cultuurminister werden verwoord.

De volgende dag werden door VCM georganiseerde uitstappen op verschillende plaatsen in Vlaanderen gedaan, die de deelnemers aan de studiedag (plus nog een groot aantal bijkomende belangstellenden) met het militair erfgoed "op het terrein" lieten kennis maken. Het aantal deelnemers en de kwaliteit van de bezoeken losten de hoge verwachtingen in.

Patrick Viaene

U komt toch ook naar de 's Hertogenmolens in Aarschot op 12 augustus 2004

'S HERTOGENMOLENS 2004

AARSCHOT, KLOPPEND HART AAN DE DEMER

Logo van 's Hertogenmolens 2004 in opdracht van SIWE vzw aangemaakt
(© Dirk Panier – Crayon Visual Communication Gent 2003)

Mannen en fabrieksgebouwen...

"Mémoires de Grèce. (...) Xanthi: bij het wegrijden altijd even omkijken; een erotisch gevoel, morgen zie ik je weer. Een mooie fabriek. Kunnen vrouwen dat begrijpen? (...)"

Uit : Hellema. *Slotnotering uit Barnet. Aantekeningen 1986-1995*. Amsterdam : Em. Querido's uitgeverij, 1996, p. 57.

SIWE documentatiecentrum

SIWE kreeg van *Dexia* enkele werken aangeboden voor haar Documentatiecentrum. Wij danken *Dexia* zeer hartelijk voor hun gift:

Robert Halleux, Camélia Opsomer en Jan Vandersmissen (wet. leiding); François Narmon (woord vooraf); Yvan Ylieff (woord vooraf); Robert Halleux (ten geleide); Jan Vandersmissen en Robert Halleux (vert.). *Geschiedenis van de wetenschappen in België van de Oudheid tot 1815*. Brussel : Gemeentekrediet – Groep *Dexia*, 1998, 463p. – ISBN 90-5066-183-1

Robert Halleux, Jan Vandersmissen, Andrée Despy-Meyer en Geert Vanpaemel (wet. leiding) ; Luc Onclin (woord vooraf) ; Yvan Ylieff (woord vooraf) ; Robert Halleux (ten geleide) ; Jan Vandersmissen en Robert Halleux (vert.). *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000. Deel 1*. Brussel : *Dexia* bank ; Tournai : La Renaissance du Livre, 2001, 344p. – ISBN 90-5066-193-9 of 2-8046-0576-0

Robert Halleux, Jan Vandersmissen, Andrée Despy-Meyer en Geert Vanpaemel (wet. leiding) ; Jan Vandersmissen en Robert Halleux (vert.). *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000. Deel 2*. Brussel : *Dexia* bank ; Tournai : La Renaissance du Livre, 2001, 312p. – ISBN 90-5066-193-9 of 2-8046-0576-0 (dvp)

Van een militair hospitaal en arsenaal te Antwerpen

Een bewonersinitiatief, de *Werkgroep Militair Hospitaal/Arsenaal*, werkt reeds enige jaren rond het erfgoed – het *Militair Hospitaal Antwerpen* – en de invulling ervan in de toekomst. Zij en *OdU (Collectief voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling)* schreven en brachten een bundeling uit van de artikels over de geschiedenis, het heden en de toekomst van deze site binnen een duurzame en ecologische ontwikkeling van het *Militair Hospitaal*. De foto's en 3D-beelden maken een visualisering van het project beter mogelijk.

MHA – Het Militair Hospitaal Antwerpen. Van ziekenhuis tot woonhuis. Antwerpen : *Werkgroep Militair Hospitaal/Arsenaal – MHA+*, (2003), 69p.

Meer info:

Werkgroep MHA+ – Haringrodestraat 82 – 2018 Antwerpen – telefoon 03 2398757 – e-mail kristof.boving@antwerpen.be

Meer info kan men lezen:

url <http://www.mha.be/>

Kristof Boving. *Actie – reactie. Het militair hospitaal – arsenaal te Antwerpen*. In : *VCM contact*, jrg. 11, nr. 39 (januari-februari-maart 2004), pp. 31-32.

MHA+ – de heer Kristof Boving, coördinator – Haringrodestraat 82 – 2018 Antwerpen – telefoon 03 2398757 – gsm 0498 482635 – e-mail kristof.oving@antwerpen.be (dvp)

Integratie watermolens en waterbeleid in Vlaanderen – in casu de 's Hertogenmolens in Aarschot

Molenecho's signaleert ons de publicatie van hun studie "*Integratie watermolens en waterbeleid in Vlaanderen*", als thema- en beleidsvisienummer van *Molenecho's, Vlaams tijdschrift voor molenstudie*, jrg. 32, nr. 1 (2004), pp. 1-68.

In dit nummer komt ondermeer een inventaris in voor van alle watermolens op onze prioritaire waterlopen, waarbij ze beschouwd worden als "*vismigratieknelpunten*". *Molenecho's* betreurt hierbij dat in het *Decreet Integraal (?) Waterbeleid* (18 juli 2003) geen aandacht wordt geschonken aan het watergebonden erfgoed, zoals watermolens, maar ook sluisjes, sluiswachtershuisjes enz.

In twee *case studies* wordt bijzondere aandacht gegeven aan de projecten van de *'s Hertogenmolens* van Aarschot en de *Molen van Schoonhoven*, eveneens te Aarschot. Wat betreft de *'s Hertogenmolens* wordt ondermeer een overzicht gegeven van alle parlementaire documenten van het *Vlaams Parlement* waar-

in deze molens aan bod komen. Het oudste stuk dateert al van 1977 (een parlementaire vraag van Willy Kuipers – VU) en stamt nog uit de tijd van de *Nederlandse Cultuurcommissie*, als prille voorloper van ons *Vlaams Parlement*.

Deze studie is te bekomen via een abonnement op *Molenecho's* door 22 euro over te maken op het rekeningnummer 442-7609911-97 van Molenzorg vzw, Oeselgemstraat 76, 9870 Zulte, met vermelding "abonnement 2004".

Meer info: Lieven Denewet – eindredacteur *Molenecho's* – Bruggestraat 74 – 8830 Hooglede – e-mail denewet.molens@pandora.be en url <http://www.molenechos.org>

Belgisch molenbestand

Op <http://www.molenechos.org> vindt u het Belgisch molenbestand, een databank van 1150 webpagina's. (ld – dvp)

Rationalisme en Darwin

Charles Darwins evolutietheorie dwingt ons te erkennen dat we bestaan zonder zin of reden, dat we zijn voortgebracht door een proces dat geen goedheid kent. Dit boosaardig proces scheidt bij middel van pijn en dood en het zorgt ervoor dat een diep egoïsme de kern vormt van al wat leeft. Het heelal heeft ons voortgebracht, maar het is onverschillig voor ons lot. Het heeft ons niet gewenst en het bemint ons niet. Van God is al helemaal geen sprake! Dat is de diepe boodschap van

Darwins theorie. De wetten van de biologie maken echte goedheid onmogelijk. Ze zorgen ervoor dat bedrog, wederzijdse uitbuiting en wreedheid onontkoombare componenten van alle menselijke betrekkingen zijn. Het verdriet over het boosaardige en vooral zinloze proces van evolutie is het verdriet van Darwin en alle waarheidszoekers zullen het vroeg of laat moeten delen. In dit boek beschrijft psycholoog Jan De Laender aan de hand van de biografie van Charles Darwin (1809–1882) de invloed van de evolutietheorie op de menswetenschappen. Hij benadrukt dat achter het rationalisme, dat eigen is aan het evolutionaire denken en dat ons kan bevrijden van het waandenken van iemand als Freud of Lacan, niet alleen pijn, maar ook veel troost zit verscholen. De toekomst van de menswetenschappen, zoals de psychologie, zit niet in de erfenis van het ongebreidelde waandenken van de twintigste eeuw, maar in het rationalisme van Darwin en zijn medestanders.

Jan De Laender. *Het verdriet van Darwin. Over de pijn en de troost van het rationalisme.* Leuven : ACCO, 2004, 378p.

ISBN 90-334-5541-2 (info Acco)

Een leeuw bij Delhaize: 1867-...

In dit goed geïllustreerde werk krijgt men de geschiedenis van het bedrijf en zijn (ruimere) historische context: de *Gebroeders Delhaize & Cie* of *Delhaize frères & Cie* over *Au bon marché* of *In den goeden koop* (van 1875 toegevoegd aan het logo), *De Leeuw* of *Le Lion* en *Delhaize group* (2000). Men merkt het belang

van de spoorwegen en de (vracht)wagens, de eigen productie die bepaalde producten goedkoper maakt, de reclame en klantenbinding, de aanwezigheid in de VSA (*Delhaize Brothers & Cie*) in 1904 en later bijvoorbeeld *Food Lion*, koloniale producten, de opkomst van de supermarkten (op zijn Amerikaans) eind jaren 1950, 1962: de BVBA wordt NV, diversificatie: *Di*, *DIAL*, *Fresh Market*, de overvallen van de 'Bende van Nijvel', de buitenlandse expansie of internationalisering, ...

Emmanuel Collet, Pierre Dumont, Jacques Witmeur, Hans Michiels en Guy Elewaut ; Emmanuel (red.) ; Mark Eyskens (voorw.) ; Mendez en Dynamics Translations (vert.) ; Sofie Cammerman en David Verhoeven (Secretariaat van Delhaize Groep). *Delhaize "De Leeuw". Kruideniers sinds 1867.* Tiel : Lannoo ; Brussel : Delhaize Groep, 2003, iii+218p. – ISBN 90-209-5200-5

(Originele versie : *Delhaize "Le Lion", Epiciers depuis 1867* werd uitgegeven door Editions Racine en de Delhaize Groep in 2003)

(dvp)

De ravages veroorzaakt door de auto in onze moderne maatschappij

Ontwortelde landschappen, niet in te ademen atmosfeer, het hectische op onze wegen: we hebben en zullen het allemaal te danken hebben aan de auto. (Denk maar in eigen land aan het gebouw op de Leuvense Vismarkt dat destijds voor enkele parkeerplaatsen sneuvelde.) De auteur schreef in 1967 een geschiedenis, morfologie en sociologie van de auto die

nog steeds de vragen stelt die brandend actueel zijn en dit niet enkel voor filosoof of eco-loog maar tevens voor hen die vanuit de geschiedenis naar (visies op) technologie willen kijken. Want is het niet jammer dat de uitvinding van het vliegtuig voorafging aan de parachute...

Bernard Charbonneau. *L'Hommauto. (Médias-tions)*. Paris : Denoël, 2003 (org. 1967), 141p.
– ISBN 2-207-25549-2 (dvp)

Cauderlier... een voorganger van 'Ons kookboek' van de Boerinnenbond

In de jaren 1970 'herontdekt' de uit Gent afkomstige uitbater van de Antwerpse zaak de *Gouden Ecu*, Bert De Bruyne, enkele originele publicaties van een zekere Philippe Eduard Cauderlier, oud-tafelhouder te Gent. In 1994 geeft hij zelf een facsimile uit van het bekendste werk: *Het spaarzame keukenboek*. Cauderlier zag het levenslicht op 17 april 1812 in Antwerpen. Dertig jaar later vestigde hij zich als taartenbakker in Gent nabij het Belfort en opende hij er een eigen zaak *Au pâte roulant*. In de jaren 1840 zou hij zich nog bestempelen als *tracteerder*, *charcutier*, *kok*, *tafelhouder* of *spijsleveraer* en *ondernemer van gastmalen en wildgebraed verkoper*. Hij bood tevens zijn diensten als kok aan; hij zorgde als *traiteur* en levensmiddelenverkoper dat de toenemende vraag van de Gentse burgerij naar een meer verfijnde keuken beantwoord werd. Wanneer hij in 1858 ging rentenieren startte hij een tweede carrière, namelijk die van culinair auteur. In 1861 verscheen

zijn eerste werk *L'Economie culinaire* boordevol verfijnde burgerkeuken bij Ad. Hoste te Gent. Na zijn dood in 1887 bleef er nog vraag naar zijn publicaties die minstens aanhield tot en met de jaren 1920. Pas dan zullen de werken van Gaston Clément, Paul Bouillard, *Ons kookboek* van de Boerinnenbond, Irma Snoeck-Van Haute en de vrouwen Droeshout en Van Dale op de voorgrond komen. De voorstudie van de ASG – Academie voor Streekgebonden Gastronomie rond de figuur van Cauderlier werd verwerkt in dit CAG cahier, een zapkookboek, dat verscheen als hommage met o.a. gelden van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM). Enkele voorbeelden: het vervoer van zeevis vanuit de vismijn in Oostende naar Brussel via Brugge en Gent; de boerentrammen die groenten, fruit en kippen naar de stedelijke markten brengen met de boerinnen mee; de industrialisering van de voeding: voeding in blik (1810 – Marie Thumas, *Le Semeur, Le Soleil, La Corbeille* (waarvan de helft erwten)), de blikopener (1860), margarine (1880), de Leuvense stoof en de *cuisinière*, ... Hoe zat het ook weer met de *frietten en biefstuk*, was dit een vondst van hem? En de dubbele bak van de friet... heeft hij die uitgevonden? Lees dit boekje maar vergeet niet dat dit zapkookboek slechts een aanzet is binnen een ruimer historisch kader van toekomstige publicaties rond Cauderlier.

Eddie Niesten, Jan Raymaekers, Yves Segers en Bert Woestenborghs. *België kookt! De eeuw van Cauderlier 1830-1930. (CAG cahier (; 5))*. Leuven : CAG – Centrum voor agrarische geschiedenis (Geschiedenis van landbouw en voeding), 2004, 160p. (dvp)

Bedrijven en hun geschiedenis, Barchieven in België

Dit themanummer van het *BTNG-RBHC* bundelt een aantal bijdragen over Belgische bedrijfsgeschiedenis en bedrijfsarchieven en geeft een staalkaart van wat bedrijfsgeschiedenis kan inhouden en betekenen, met welke problemen men geconfronteerd wordt en welke constructieve oplossingen aangereikt kunnen worden. Aanleiding tot dit nummer was de studiedag *Bedrijfsgeschiedenis en bedrijfsarchieven* (waarop ook *SIWE* vzw aanwezig was) en die plaatsgreep te Leuven op 8 november 2002 in het kader van het FWO (Fonds Wetenschappelijk Onderzoek) Max Wildiers-project *Industrialisatie en economische groei in Vlaams-Brabant (1800-heden). Prospectie, ontsluiting en valorisering van bedrijfsarchieven*, een samenwerking tussen de *Werkgroep Economische Geschiedenis* van het *Centrum voor Economische Studiën* en het *Algemeen Rijksarchief* (van België). Komen aan bod: heuristiek en methode (bedrijfsarchivalische ontsluiting en internationale (economische) theorieën als onderbouw, de bronnen buiten het bedrijfsarchief die kunnen helpen bij een ondernemingsgeschiedenis, het belang van Belgische en Nederlandse firma's in de buitenlandse investeringen in Spanje, de mogelijkheden van de sekwestarchieven na de Eerste Wereldoorlog, het competitiviteitsanalysemodel van Michael Porter toegepast op de *Orfèvrerie Wiskemann*, de coöperatieve zuivelnijverheid in de Brusselse periferie als voorbeeld van industrialisering op het platteland tijdens het interbellum, en de *New Economic Geography* als verklaringskader voor de transformatie van

de kanaalzone ten noorden van Brussel tot een industriegebied in het interbellum en de *works council*-typologie van Rogers en Strech in Fordistisch compromis toegepast op de Belgisch socio-politieke agenda van het ondernemingsyndicalisme (1937-1959) en de acquisitieprojecten met betrekking tot bedrijfsarchieven in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als aanloop tot de opbouw van een wetenschappelijk acquisitiemodel voor bedrijfsarchieven in Vlaanderen in navolging van het Nederlandse acht-stappenmodel.

Wim Lefebvre, Erik Buyst, Sofie De Caigny en Chantal Vancoppenolle (ed.) *Bedrijfsgeschiedenis en bedrijfsarchieven in België, 19de-20ste eeuw*. In : *Belgisch tijdschrift voor nieuwste geschiedenis = Revue belge d'histoire contemporaine*, jrg. 33, nrs. 3-4 (2003), pp. 319-675. – ISSN 0035-0869 (dvp)

Wetenschap Op zijn plaats zetten

Wetenschap draagt de sporen van zijn productieplaats stelt David Livingstone, die professor geografie en intellectuele geschiedenis is aan de *Queen's University* te Belfast. In deze studie krijgen we historische voorbeelden uit een overzicht van plaatsen waar wetenschappelijke kennis gegenereerd (laboratoria, musea, botanische tuinen, ..., koffiehuisen, kathedralen, scheepsdekken, asielen en het menselijk lichaam) en geconsumeerd werd en wordt. Bij elke casus toont hij aan hoe het onderzoek dat daar uitgevoerd werd, geconditioneerd was door de plaats van het onder-

zoek. Hij beschrijft tevens hoe op een regionale schaal provinciale culturen het wetenschappelijk trachten hebben geschapen en hoe op hun beurt wetenschappelijke praktijken instrument(eel) waren in het vormen van lokale identiteiten. Wetenschappelijke betekenis is vaak afhankelijk van het onthaal van wetenschappelijke theorieën in verschillende realiteiten. En toch is 'wetenschap' vrij mobiel geworden... ondanks het feit dat plaats er toe doet, ook voor wetenschap.

David N. Livingstone. *Putting science in its place. Geographies of scientific knowledge. (Science.culture)*. Chicago and London : University of Chicago Press, 2003, xiii+234p. – ISBN 0-226-487232-9 (dvp)

Wiskunde... Goochelen met getallen?

Bij de gelijknamige tentoonstelling *Goochelen met getallen* die nog tot 26 september 2004 loopt in het *Museum Boerhaave* te Leiden verscheen een nuttige catalogus in de reeks *Mededelingen* van het museum die in het kort

de ontwikkelingen in de Westerse wiskunde en dan vooral de reken- en meetkunde behandelt.

G.A.C. Veeneman. *Goochelen met getallen. Een geschiedenis. (Mededeling ; 304)*. Leiden : Museum Boerhaave, 2004, p. 48p.

SIWE heeft een nieuwe reeks... SIWE Cahier

Ter gelegenheid van de *Erfgoeddag 2004* – 18 april 2004 – met als thema 't Zit in de familie' gaf het *Steunpunt Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed* haar eerste *SIWE Cahier* uit. Dit cahier is opgebouwd uit vier brochures. In de brochures wordt aandacht besteed aan de bouwers (families) van industrieel erfgoed (Aelterman), erfelijkheid/genetica en de term 'familie' in de biologie (plantkunde), een industriële (Remy) en een wetenschappelijk familie (Curie), ...

Wenst u een exemplaar te bestellen à 6 euro (exclusief port). Stuur ons een e-mail: info@siwe.be. (cc & dvp)

SIWE vzw is aangesloten bij:

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

De werking van het SIWE-trefpunt wordt mogelijk gemaakt door de financiële steun van:

Ministerie van de
Vlaam e Gemeenschap

Leuven.
Eeuwenoud,
springlevend.

FORTIS
BANK
Solid partners. Flexible solutions.

REMY

metaalconstructie
aelterman b.v.b.a.

HOE LID WORDEN VAN SIWE?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE v.z.w. •
Stapelhuisstraat 15 • 3000 Leuven • IBAN BE34 0013 0881 0690 • BIC GEBABEBB
Jaarlijkse bijdrage: sympathiserend lid: € 12,50 • steunend lid: vanaf € 25,00.
Ieder lid ontvangt zowel het SIWE-Magazine als de SIWE-Nieuwsbrief.

BC 1608
P.B. - P.P.
België - Belgique

Afzittrekantoor: 3360 BIERBEEK
Erkenningsnummer: P209286

Arzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 Leuven